

Yhteenveto 2/2008

Historiallisen Aikakauskirjan 2/2008 sisältöä ovat:

Elina Martikainen käsittelee artikkelissaan sotatekevään 1918 kuvausta kirjallisuudessa ("Maila Talvion kuvaus sotatekeväästä 1918"). Maila Talvio käsitteli tuoreeltaan vuoden 1918 tapahtumia sotaromaanissaan *Kurjet*, joka ilmestyi 1919. Martikainen tarkastelee Talvion sotakuvausta, selvittää kirjailijan käyttämiä diskursseja ja vertaa teosta F. E. Sillanpään romaaniin *Hurskas kurjuus* (1919) ja Joel Lehtosen novellikokoelmaan *Kuolleet omenapuut* (1918).

Pasi Saarimäki tarkastelee artikkelissaan "Maaseudun aviottomien äitien toimintastrategiat käräjillä 1800-luvun lopulla" 1800-luvun lopun keskisuomalaisilla käräjillä lastenelätustapausten nostaneiden aviottomien äitien toimintastrategioita, joilla pystyttiin vaikuttamaan omaan elämäntilanteeseen. Ensinnäkin lapsen isää voitiin painostaa keskinäiseen elatussopimukseen, jolloin äidin taloudellinen tilanne parani. Toiseksi, kertomalla, miksi olivat suostuneet seksuaaliseen kanssakäymiseen, naiset osallistuivat uhatuksi joutuneen seksuaalisen maineensa puolustamiseen.

Matti Peltonen tutkii artikkelissaan "Michel Foucault'n historiallisesta ajattelusta" Foucault'n lähestymistavan historiallista puolta. Hänen mielestään Foucault'n tutkimusotteen kuvaaminen (tiedon) arkeologiaksi tai (vallan) genealogiaksi ei tavoita lainkaan tätä keskeistä aspektia. Hänen työnsä luonnehtiminen tieteenhistorialliseksi ei myöskään avaa otteen omaperäisyyttä. Artikkelissa pyritään osoittamaan, miten ranskalaisen ajattelijan metodologian historiallisuuden sivuuttaminen on marginalisoinut tämän otteelle keskeisen dispositiivin (*dispositif*) käsitteen.

Modernisaatioprosessiin sisäisesti liittyvän erikoistumisen ongelman voidaan väittää ilmenevän myös kulttuuritutkimuksen kontekstissa työn vieraantumisenä. Mikko Pekkola tarkastelee artikkelissaan ”Ulkokohtainen tieto ja sisäistetty totuus. Tutkivan subjektin suhde tutkimukseensa tulkitsevissa tieteissä”, millaisia seurauksia tutkimuksenteon ”ammattimaistumisella” on tietotyössä olennaisina pidettyjen ihanteiden kannalta. Samalla esiin nousee kysymys siitä onko nykyisissä sosioekonomisissa ja tiedepoliittisissa olosuhteissa enää tilaa työlle itsetoteutuksena ja aidosti luovana aktiviteettina.

Markku Hokkanen ja Timo Särkkä esittelevät kolonialismin tutkimusta (”Puheenvuoroja kolonialistisen vallan ja väkivallan tutkimuksesta”). Vaikka pääosin 1960-luvun kuluessa päättynyt kolonialismin aikakausi jäi verraten lyhyeksi vaiheeksi esimerkiksi Afrikan historiassa, kyseessä oli tärkeä murrosaika, jonka historian ja perinnön tutkiminen on vasta alussa. Kolonialistisen vallan ja väkivallan historiantutkimus haastaa kolonialismin tutkimuksen arvolatautuneisuuden. Paikallistason tutkimuksen avulla on kolonialismin ja kolonialistien vallankäytön historiaa mahdollista arvioida uudelleen. Tutkimusotteella on mahdollista arvioida myös suomalaisten ja muiden pohjoismaalaisten osuutta siirtomaa-ajan historiassa.

Kirjailija Tatu Vaaskiven huvilan purkaminen Oulun Hietasaarella vuonna 1992 herätti julkisuudessa vilkkaan keskustelun vanhojen rakennusten ja kaupunkialueiden merkityksestä ja käytöstä. Yksittäisen rakennuksen kohtalo sai kaupunkilaiset ilmaisemaan muistonsa, toiveensa ja pelkonsa kokonaisen kaupunginosan tulevaisuudesta. Kannanotoissa nousi esiin erilaisia käsityksiä alueen historiasta ja sen merkityksestä. Keskustelussa ilmeni syvä ja pitkään jatkunut ristiriita viranomaisten ja suunnittelijoiden ja toisaalta

kaupunkilaisten näkemysten välillä. Mikä on kyllin arvokasta kulttuuriperintöä, ja kuinka sitä tulisi käyttää, kysyy Ulla Pohjamo katsauksessaan ”Oulainen kulttuuriskandaali. Vaaskiven huvila Hietasaari-keskustelun sytyttäjänä”.

Kai Häggman käsittelee kolumnissaan ”Kulttuuria vai kauppatavaraa?” kirjojen kustantamista modernin liiketoiminnan muotona 150 vuoden ajalta.